25 ГОД БЕЛАРУСКАЙ ССР

• • •

І. БЫЛІНСКІ

Старшыня Соўнаркома Беларускай ССР

* * *

Знамянальным для беларускага народа з'яўляецца дзень 1-га студзеня 1919 года, калі ў жыцці яго ўпершыню ажыццявілася тое, пра што ён марыў вякамі, за што змагаліся і паміралі яго лепшыя сыны. Гэта—стварэнне сваёй Дзяржавы. 25 год назад была створана Беларуская Савецкая Соцыялістычная Рэспубліка. Беларускі народ упершыню ў гісторыі атрымаў сваю дзяржаўнасць.

За доўгія вякі свайго існавання беларускі народ даў свету многа ўзораў гераізма ў барацьбе з чужаземнымі захопнікамі. Ён упісаў у гісторыю не мала бліскучых старонак у барацьбе за сваю нацыянальную незалежнасць. Стварэнне беларускае дзяржавы, стварэнне Беларускай Савецкай Соцыялістычнай рэспублікі стала магчымым і стала фактам толькі ў выніку перамогі Вялікай Кастрычніцкай Соцыялістычнай рэвалюцыі, якая скінула ўладу імперыялістаў у Расіі, знішчыла нацыянальны прыгнёт і няроўнасць і стварыла непарушны саюз працоўных усіх нацыянальнасцей Савецкага Саюза.

Арганізатарамі і тварцамі беларускай дзяржаўнасці з'яўляюцца Ленін і Сталін. З іх вялікімі імёнамі звязаны лёс беларускага народа і ўсе важнейшыя этапы дзяржаўнага будаўніцтва Беларускай Рэспублікі. Пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі і асабіста таварыша Сталіна здзейснілася адвечнае імкненне беларускага народа — з'еднанне беларускіх зямель у адзінай Савецкай дзяржаве. Пад кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна пры брацкай дапамозе вялікага рускага народа, беларускі народ за годы савецкай уладыператварыў раней адсталую краіну ў квітнеючую ордэнаносную савецкую рэспубліку.

Пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі большэвікоў Беларусі за кароткі гістарычны адрэзак часу Беларусь узнялася да небывалых вышынь дзяржаўнага і культурнага росквіту. На шырокіх прасторах ад Сожа, верхавін Дняпра і Заходняй Дзвіны да Прыпяці і Буга выраслі новыя фабрыкі і заводы, калгасы і МТС, электрастанцыі, больніцы і клубы. Перад кожным сынам і дачкою народа гасцінна расчыняліся дзверы пабудаваных савецкай уладай палацаў культуры і бібліятэк, школ і інстытутаў.

Дастаткова прывесці толькі некаторыя лічбы, каб уявіць сапраўды гіганцкія тэмпы і размах гаспадарчага і культурнага росквіту Беларусі за годы савецкай улады. У параўнанні з 1913 годам, валавая прадукцыя прамысловасці БССР вырасла ў 23 разы, здабыча электраэнергіі—у 109 разоў, дасягнуўшы 463 мільёны кілават-гадзін. Была створана багатая мясцовая паліўная база. Здабыча торфа дасягнула 3.170 тыс. тон у год і перавысіла ў 226 разоў узровень 1913 года.

За годы сталінскіх пяцігодак у Беларусі былі пабудаваны сотні новых буйных, абсталяваных перадавой тэхнікай, прадпрыемстваў, створаны новыя галіны прамысловасці, як /металаапрацоўчая, хімічная, машынабудаўнічая, станкабудаўнічая і іншыя галіны індустрыі. Былі пабудаваны новыя электрастанцыі: Першая Белгрэс імені Сталіна, Магілёўская ТЭЦ, Мінская дзяржаўная электрастанцыя-2, Барысаўская і іншыя. Да пачатку Айчыннай вайны на ўсё ўзрастаючую магутнасць у рэспубліцы працавала 37.039 фабрык і заводаў. Разам з ростам прамысловасці рос рабочы клас, павышаўся з года ў год і матэрыяльна - культурны ўзровень яго жыцця.

Карэнныя змены за годы савецкай улады адбыліся ў беларускай вёсцы. З велізарнай сілай выявілася перавага калгаснага ладу. Калгасны лад адкрыў шырокі шлях селяніну да заможнага і культурнага жыцця. Там, дзе раней туліліся на палову жабрацкія беларускія вёскі, выраслі буйныя сельскагаспадарчыя арцелі з высока механізаванай гаспадаркай. Да 200.000 хутарскіх сялянскіх двароў былі ссялены ў багатыя калгасныя пасёлішчы. Перад пачаткам Айчыннай вайны у рэспубліцы быў 10.261 калгас. На калгасных палях Беларусі працавала 9.855 трактараў, 1.592 камбайны і тысячы іншых землеапрацоўчых і ўборачных машын. З кожным годам у рэспубліцы павялічвалася пасеўная плошча, дасягнуўшы 5.931 тыс. га супроць 2.564 тыс. га ў 1913 годзе.

Павялічэнне пасеўных плошчаў і асабліва кармавых культур і многалетніх траў стварыла спрыяючыя ўмовы для развіцця соцыялістычнай жывёлагадоўлі ў рэспубліцы. У калгасах Беларусі было арганізавана 36.500 калгасных жывёлагадоўчых і птушкаводчых ферм, што ў сярэднім на адзін калгас складала 3,6 фермы.

Найвялікшае значэнне ў развіцці сельскай гаспадаркі і прамысловасці ў Беларусі мела гістарычная пастанова Соўнаркома Саюза ССР і Цэнтральнага Камітэта ВКП(б) аб асушцы балот у Беларускай ССР і скарыстанне асушаных зямель калгасамі для пашырэння пасеўных плошчаў і сенажацяў. Гэтае рашэнне поўнасцю выказала даўнюю запаветную мару беларускага народа. Па самых скромных падліках, мерапрыемствы па асушцы балот забяспечылі дадаткова па вытворчасці зернавых 21 мільён пудоў, бульбы—36 мільёнаў пудоў, кок-сагыза—4 мільёны пудоў, канаплі-валакна—240 тысяч пудоў і сена—114 мільёнаў пудоў.

Годы савецкай улады ў Беларусі азнаменаваліся бурным ростам і росквітам культуры, навукі, мастацтва — нацыянальнага па форме і соцыялістычнага па зместу.

Беларусь ператварылася ў краіну суцэльнай пісьменнасці, пакрылася густою сеткаю школ, сярэдніх і вышэйшых навучальных устаноў. Каля 70 тысяч савецкіх настаўнікаў у 13.043 школах выхоўвалі больш 2 мільёнаў дзяцей. Звыш 16 тысяч студэнтаў — дзяцей рабочых, служачых, сялян і савецкай інтэлігенцыі — навучаліся ў 36 нанова створаных, добра абсталяваных вышэйшых навучальных установах. Больш 42 тысяч юнакоў і дзяўчат вучылася ў 153 спецыяльных сярэдніх школах і тэхнікумах.

Беларускі народ вырасціў і выхаваў тысячы сваіх нацыянальных, высока кваліфікаваных кадраў інжынераў, аграномаў, настаўнікаў, урачоў, работнікаў мастацтва, навукі і культуры, з якіх вырасла не мала дзяржаўных, партыйных дзеячоў і знатных людзей.

Велізарную навукова-даследчую працу вядзе створаная пры савецкай уладзе Беларуская Акадэмія Навук, якая мае ў сваім складзе 13 навукова-даследчых інстытутаў і іншых навуковых устаноў, якая вырасла ў буйны навуковы цэнтр.

Расцвіло беларускае мастацтва. Да пачатку Айчыннай вайны ў Беларусі было 23 тэатры, дзяржаўная філармонія, дзяржаўны ансамбль песні і танца, дзяржаўная карцінная галерэя, мастацкі і гістарычны музеі, 20 музычных школ, 5.486 масавых бібліятэк, 3.163 клубы, звыш тысячы кінотэатраў і больш 500 кіноперасовак.

Вялікіх гістарычных перамог у галіне развіцця народнае гаспадаркі, культуры, навукі і мастацтва, багатага і радаснага жыцця дабіўся беларускі народ, дзякуючы штодзённым клопатам і дапамозе СНК СССР, Цэнтральнага Камітэта ВКП(б) і асабіста таварыша Сталіна.

Гэтыя перамогі дасягнуты на аснове няўхільнага ажыццяўлення прынцыпаў ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі, у неразрыўным саюзе і пры брацкай дапамозе вялікага рускага народа. Іменна ў гэтым саюзе, у адзінстве і брацкай дружбе з вялікім рускім і з усімі іншымі народамі Савецкага Саюза заключаецца тытанічная сіла беларускага народа.

Нямецка-фашысцкія захопнікі — найзлейшыя ворагі чалавецтва, вераломна напаўшы на нашу Радзіму, перарвалі гэтае прыгожае жыццё і мірную творчую працу беларускага народа.

З першых дзён акупацыі немцы ўсюды прыступілі да разбурэння і знішчэння ўсіх матэрыяльных і культурных каштоўнасцей нашага народа.

Запалалі беларускія гарады і вёскі. Палілася патокамі нявінная народная кроў. У груды развалін ператвораны фашысцкімі вандаламі Мінск, Гомель, Віцебск, Магілёў, Брэст, Гродна, Бабруйск, Жлобін, Рагачоў і дзесяткі іншых гарадоў.

Спалены тысячы калгасных вёсак і пасёлішчаў. Фашысцкімі вандаламі ў Мінску разбурана Беларуская Акадэмія Навук, знішчана і раскрадзена дзяржаўная бібліятэка імені Леніна, якая налічвала звыш 2 мільёнаў тамоў кніг, раскрадзены каштоўнейшыя экспанаты жывапісу і скульптуры дзяржаўнай Карціннай Галярэі, разбураны Горацкі Сельскагаспадарчы інстытут, спалены і аграблены сотні бібліятэк, школ, клубаў і іншых культурных устаноў Беларусі.

Фашысцкія нягоднікі прынеслі для беларускага народа смерць і разбой, рабства і слёзы, шыбеніцы і папялішчы. Яны рашылі адабраць у беларускага народа ўсё тое, што так дорага і блізка яго сэрцу, знішчыць беларускую дзяржаўнасць, культуру, знішчыць большасць беларускага народа, а астатніх ператварыць у паслухмяных рабоў нямецкіх памешчыкаў і баронаў.

Нямецка-фашысцкія бандыты знішчылі сотні тысяч старыкоў, жанчын і дзяцей. Яны вешаюць, жыўцом паляць і па-зверску знішчаюць мірнае насельніцтва. А колькі насельніцтва гіне ад холада, голада, хвароб і невыноснай рабскай працы...

Стогнуць пад нямецкім ярмом мільёны людзей.

З поўным тэкстам дакумента можна азнаёміцца ў будынку бібліятэкі